

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК ЗА X КЛАС
КОМПОНЕНТ *БЪЛГАРСКИ ЕЗИК*
(ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението по български език в X клас разширява и допълва знанията, уменията и отношенията, свързани със системата на съвременния български книжовен език и с изграждането на комуникативните компетентности на учениците.

С оглед развиването на социокултурните компетентности програмата предвижда усъвършенстване на умения за търсене, извличане, обработване и използване на информация от различни информационни източници за решаване на комуникативна задача и развиване на умения за възприемане, анализ и редактиране на текст.

По отношение на развиването на езиковите компетентности са включени теми, насочени към познаването и прилагането на книжовните езикови норми на съвременния български книжовен език.

Във връзка с развиването на комуникативните компетентности в устното и в писменото общуване в учебната програма е предвидено развиване на умения за публично изказване по граждански проблем, както и на умения за създаване на аргументативен текст – есе по граждански проблем.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ
СОЦИОКУЛТУРНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	Разграничава видовете функционални стилове. Разбира отношението между речевото поведение и конкретната комуникативна ситуация. Оценява идеи, тези и аргументи съобразно своя опит. Търси, извлича, обработва и използва информация от различни информационни източници за решаване на комуникативни задачи. Представя различни видове информация по зададени параметри.
ЕЗИКОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	Познава и прилага книжовните езикови норми. Разпознава езикови особености на текстове, характерни за различните функционални стилове. Открива и редактира стилно-езикови грешки.

КОМУНИКАТИВНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ	<p><i>Слушане</i> Сравнява и анализира различни гледни точки при участие в диалог и в дискусия.</p> <p><i>Говорене</i> Спазва правоговорната норма. Подготвя и представя публично изказване по граждански проблем.</p> <p><i>Писане</i> Спазва книжовните езикови норми. Създава следния писмен текст: - есе по граждански проблем</p>
---------------------------------	--

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
1. Норми на съвременния български книжовен език. Правоговорна норма	<p>Разбира същността на нормите на съвременния български книжовен език.</p> <p>Познава правоговорната норма.</p> <p>Прилага правоговорната норма в устната реч.</p> <p>Открива, коментира и редактира правоговорни грешки</p>	правоговорна норма
2. Правописна норма	<p>Познава правописната норма.</p> <p>Прилага правописната норма в писмената реч.</p> <p>Открива и редактира правописни грешки.</p>	правописна норма
3. Граматични норми	<p>Познава спецификата на граматичните норми на морфологично и на синтактично равнище.</p> <p>Прилага граматичните норми в писмената и в устната реч.</p> <p>Открива и редактира граматични грешки.</p>	граматична норма
4. Пунктуационна норма	<p>Познава пунктуационната норма.</p> <p>Прилага пунктуационната норма в писмената реч.</p> <p>Открива и редактира пунктуационни грешки.</p>	пунктуационна норма
5. Лексикална норма	<p>Познава лексикалната норма.</p> <p>Прилага лексикалната норма в писмената и устната реч.</p> <p>Открива и редактира лексикални грешки.</p>	лексикална норма
6. Възприемане, анализ и редактиране на чужд и на собствен текст (езиков практикум)	<p>Определя темата, микротемите, ключовите думи и изрази на текст.</p> <p>Извлича и анализира смисли от текст.</p> <p>Анализира структурни и композиционни части на текст.</p> <p>Открива, анализира и редактира грешки в текст.</p>	

В часовете за развиване на комуникативните компетентности в компонента БЪЛГАРСКИ ЕЗИК се предвиждат 18 часа върху следните теми:

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Публично изказване по граждански проблем	<p>Познава особеностите на публичното изказване.</p> <p>Подготвя публично изказване по граждански проблем, като се съобразява със ситуацията на общуване.</p> <p>Произнася публично изказване по граждански проблем с подходяща интонация.</p> <p>Оценява идеи, тези и аргументи съобразно своя опит.</p> <p>Търси, извлича, обработва и използва информация от различни информационни източници за решаване на комуникативни задачи.</p> <p>Представя различни видове информация по зададени параметри.</p> <p>Прилага правоговорната норма.</p> <p>Използва уместно неезикови средства (мимики, поглед, поза, жестове).</p>	
Есе по граждански проблем	<p>Познава особеностите на есето.</p> <p>Оценява идеи, тези и аргументи съобразно своя опит.</p> <p>Създава есе по граждански проблем.</p> <p>Прилага книжовните езикови норми.</p>	

Годишният брой часове за изучаване на учебния предмет БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА в X клас е определеният годишен брой часове в прилагания в училището рамков учебен план, като 50% от часовете са за *български език* и 50% – за *литература*.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Препоръчително разпределение на часовете в компонента БЪЛГАРСКИ ЕЗИК:

За нови знания	38 %
За упражнения	39 %
За преговор	6 %
За обобщение	6 %
За контрол и оценка	11 %

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Съотношение при формиране на срочна оценка:

Текущи оценки от устни и от писмени изпитвания	60 %
Оценки от контролни работи и от класни работи	20 %
Оценки от други участия (работа в часовете, изпълнение на домашни работи, работа в групи и др.)	20 %

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
Умения за общуване на чужди езици	Участие в публични изказвания по граждански проблем, свързан с културното многообразие, като основа за развиване на интереса към межкултурното общуване и към чуждите езици.
Дигитална компетентност	Използване на книги от електронни библиотеки и на други електронно базирани информационни източници (речници, енциклопедии, бази данни) за изпълнение на конкретна комуникативна задача. Използване на мултимедия за представяне на продукти от изпълнение на конкретна комуникативна задача.
Умения за учене	Самонаблюдаване и наблюдаване на съучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.
Социални и граждански компетентности	Общуване в различни среди чрез демонстриране на толерантност и чрез изграждане на взаимно доверие. Общуване чрез изразяване и разбиране на различни гледни точки.